

Prekenverkstedet

Den Norske Israelsmisjon

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

Bots- og bønnedag – 28.oktober 2018

Prekentekest: Luk 18,9-14

Lesetekst I: Jes 59,1-4

Lesetekst II: 1 Joh 1,8-2,2

Samme frelsesvei

Introduksjon til dagens tekstgjennomgåelse

Denne søndagen er bots og bønnedagen. Det er en dag hvor vi særskilt oppfordres til å gå i oss selv, både som samfunn og kirke. Det er mye vi som samfunn og kirke bør gå i oss selv på. NKSS og Nordic Navigation har nylig publisert deler av en rapport som synliggjør at kun 10 % av troende studenter ønsker å vise sin tro på sitt studiested. Som er lys og salt i verden bør vi, med disse tallene i bakhodet, gå i oss selv som kirke. Vi lever også i en tid hvor forskjellene i samfunnet øker. De rike blir rikere, og verden blir stadig mer urettferdig. På digitale medier blir kommentarfeltet stadig mer hatfylt, også i kristne fora.

Anliggende for denne tekstutleggelsen er et annet punkt hvor kirken bør gå i seg selv – vårt forhold til det jødiske folk og deres frelse. Dette passer godt å ta opp, med henblikk på dagens lesetekster og evangelietekst.

Guds frelsesvei

Dagens evangelietekst viser oss at ikke alle mennesker ser behovet for bot i eget liv. Jesus advarer mot et slikt sinn, og Johannes skriver i sitt første brev om vi *sier at vi ikke har synd, gjør vi ham til en løgner, og hans ord er ikke i oss* (1 Joh 1,10). Rett før sier apostelen at *dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og renses oss fra all urett* (1 Joh 1,9). Vi er alle mennesker med feil og mangler. Paulus skriver at det er *ingen forskjell* – og da tenker han på jøder og hedninger – *for alle har syndet og mangler Guds herlighet* (Rom 3,23).

Dette er også hovedgrunnen til at Jesu stedfortredende død og oppstandelse er helt avgjørende viktig for både vår og jødernes frelse. Paulus skriver at *Gud viser sin kjærlighet til oss ved at Kristus døde for oss mens vi ennå var syndere [...] For mens vi ennå var Guds fiender, ble vi forsonet med han ved hans Sønnens død* (Rom 5,8;10). Både jøder og hedninger er alle under synden (Rom 3,9), og intet menneske blir rettferdig for Gud på grunn av egne gjerninger (Rom 3,20).

Dermed gjelder ikke Jesu advarsel bare nå i tiden, men har et evighetsperspektiv over seg. Ingen kan frelse seg selv, vi trenger evangeliet, Guds kraft til frelse (Rom 1,16). Frelsen er ikke en belønning for våre smil eller gode gjerninger: det er en *Guds gave* (Ef 2,8).

Dette gjelder altså jøder og hedninger. Her er det ingen forskjell. Evangeliet er jødernes frelsesvei, og den frelsesveien er også vår vei til frelse. Det er ikke gitt noe annet navn mennesker kan bli frest ved (Apg 4,12). Dette må vi holde frem også i 2018, og kanskje særskilt på bots og bønnedagen.

To menn på vei opp til tempelet

Tempelet, det sentrale og viktigste stedet for tilbedelse og tilgivelse i den gamle pakt. Tempelet som disse to mennene gikk opp til, var reist etter eksilet i Babylon, og Herodes den store hadde brukt flere tiår på å gjøre det storslagent. Begge disse mennene er jødiske, og dermed en del av israelsfolket – Guds eiendomsfolk.

Fariseeren hadde gitt sitt liv til Herren, og var trolig opptatt av å rettlede mennesker til å leve nært Gud. Tollereren hadde tatt jobb hos romerne, som var okkupasjonsmakten i landet. Dermed hadde han i manges øyne gitt sitt liv til tjeneste for *fienden*, og ble sett på som en landsforræder.

Disse to mennene gikk begge til tempelet, og begge ba til Gud. Fariseerens bønn handler om hvem han selv er og fremfor alt – at han ikke på noen måte er som tollereren. Trolig hadde denne fariseeren et rettskaffent liv, og forsøkte etter beste evne å leve i tråd med Guds forskrifter og bud. Tollereren, som stiller seg i bakgrunnen, ber en bønn om nåde. Han forstår seg selv som en synder, en som trenger Guds nåde og barmhjertighet. Han gjør bot.

Jesu sier at kun en av disse gikk hjem rettferdig for Gud. Tollerens bønn, hvor han ber om nåde og tilgivelse, gjør han rettferdig i Guds øyne. Fariseerens selvopptatte bønn gjør at han går hjem uten å være rettferdig i Guds øyne. To jødiske menn, men kun en av dem var rettferdig for Gud.

I evangeliet etter Johannes er Jesus tilstede i det samme tempelet. Jesus sier: *Riv ned dette tempelet, og jeg vil reise det på tre dager* (Jon 2,19). Disiplene skjønnte ikke hva han mente før etter hans oppstandelse, for *det tempelet han talte om, var hans egen kropp* (Joh 2,21). Jesu død og oppstandelse – evangeliet – er stedet for tilgivelse og tilbedelse, det er Guds kraft til frelse – for hver den som tror – jøde først og så greker (Rom 1,16)

Israels kall til kollektiv bot og bønn

Jesaja skriver at det er skylden som skiller oss fra Gud (Jes 59,2). Her brukes en kollektiv form, og den er først og fremst rettet mot israelsfolket. Det folket Gud har utvalgt, og som han kaller sitt eiendomsfolk, er også underlagt synden. Samtidig sier Gud til dem at *hans hånd er ikke for kort til å frelse, og hans øre er ikke for tungt til å høre* (Jes 59,1). Jesajaboken begynner med en invitasjon til rettsak (Jes 1,18f). I denne rettsaken skal det skje et bytte, hvor Gud tar bort syndene deres. Gjennom hele Jesajaboken er premisset for tilgivelse et fornyet forhold til Gud, en invitasjon til bot og omvendelse.

Israelsfolkets kollektive omvendelse til Herren og tilgivelse for synd er viktig. De er kalt til å *kjenne, tro og forstå* hvem Gud er (Jes 43,10), og til å være et lys og et vitne for folkeslagene (Jes 49,6; Apg 13,47). Denne utvelgelsen står fortsatt ved lag, og både profetene og apostlene bekrefter folkets utvelgelse og kall (se f.eks. Rom 11,1).

Paulus bønn er at israelsfolket må bli frelst, for de *kjenner ikke Guds rettferdighet, men vil bygge opp sin egen rettferdighet* (Rom 10,3). Evangeliet er jødernes frelsesvei – og den frelsesveien er også vår. Evangeliet er ikke først og fremst hedningenes vei til frelse, men er jødernes vei, som vi har fått del i ved troen på Jesus Kristus (Ef 3,6).

Det finnes ingen annen frelsende rettferdighet, enn den som er fra Gud – evangeliet. Johannes skriver at Jesus er en soning for det jødiske folk, og fortsetter: *ja ikke bare for våre, men for hele verdens* (1 Joh 2,2).

I lys av israelsfolkets kall og utvelgelse, er deres frelse ikke bare for deres egen del – men har med verdensmisjon å gjøre. De er kalt til å være et vitne om Guds frelse for folkeslagene, slik at hele jorden kan fylles av kunnskap om Gud. Dermed er jødemisjon/israelmisjon et «**først**» for Paulus. Hver enkelt jøde trenger evangeliet for sin egen rettferdiggjørelse, samtidig er hele folket kalt til å være et vitne om Guds frelse overfor folkeslagene. Evangeliet tilbake til jødene er dermed å gå med budskapet til de som er kalt til å bringe budskapet ut til hele verden. Deres omvendelse til

evangeliet bør dermed være en prioritet for kirken, ja et *først*, slik Paulus uttrykker det i Rom 1,16.

Denne prioritet har ikke alltid vært en del av kirken. I flere århundrer ble jødene forfulgt og diskriminert av kirken. Antijudaisme, og til og med antisemittisme til tider, har preget kirken. Bot og bønnedagen bør inneholde mye, også bot for kirkens behandling av det jødiske folk opp gjennom kirkehistorien. Boten bør så få et konkret uttrykk, at vi med respekt og kjærlighet ønsker å bringe dem det budskapet som er Guds rettferdighet til frelse – evangeliet. Og la oss som tror be den bønne Paulus ba: *jeg ønsker av hjertet og ber til Gud at de må bli frelst* (Rom 10,1).

Vegard F. Soltveit

Assisterende generalsekretær Den Norske Israelsmisjon

Mastergrad i Det gamle testamentet (NLA Høyskolen)

Mastergrad i Historie (Universitetet i Agder)

Vegard@israelsmisjonen.no